

allmän först efter 1880, då hälsovårdslagen förbjöd s. k. vintergravar, eller källare, varifrån de avlidnas ben efter första stadiet förtes först i ett gemensamt »benhus« och därifrån, sen huset blev fullt, flyttades in i jorden. I Östra Finland har endast på några få ställen ett sådant från Sverige hämtat, begränsningsätt kommit i bruk, utan där har jordfästelse existerat redan från urminnestider.

Den som ivrigast arbetade för gravgårdarnas förskönande och enskilda gravarnas skötsel, var författarinnan *Maila Talvio*, också så känd under borgerliga namnet professorskan *Maila Mikkola*. Hon hade länge arbetat på sitt stora verk »*Jumalan puistot*«, eller »Guds trädgårdar«. Den kom ut som den första i djuptryck utgivna boken på Werner Söderströms förlag i Borgå år 1927 (se Anm. i »V. K.« XIII Tillägsside 55).

(fortsättes).

Blomsten til vore Døde

Af Provst, Sognepræst Knud Hee Andersen

IV. Vinter.

En Have, der er, som den skal være, kan levere friske Blomster i alle Aarets Maanedere! Selvfølgelig med Forbehold over for den Slags Vintre, som vi har haft et Par af i disse onde Aar. Men i en normal dansk Vinter kan hver Maaned — jeg siger ikke: hver Dag — møde med sin Blomst.

Naar de sidste Roser og Efteraarsasters maa give op, er »*Julejasminen*« (*Jasminum nudiflorum*) i fuldt Udspring. Snart taber den sine grønne Blade, men fortsætter Blomstringen paa de nøgne Grene, naar blot den maa faa nogle Dages Tøvejr, langt ind i det nye Aar.

Er vi heldige, staar *Julerosen* med sine hvide Knopper eller halvt udfoldede Blomster parat til at holde Jul med os. Naar den ikke det, kan vi i hvert Fald regne med den, saa snart Januar bringer lidt mildt Vejr. Lidt svedet og nippet bliver dens Blomster af den ublide Medfart, de kommer ud for. »Det er lige saa vanskeligt at finde en pletfri *Jule-rose*, som det er sjældent at møde et fejlfrit Menneske«, siger *Jens K. Jørgensen*, »men vi maa jo ogsaa ligesom *Julerosen* kæmpe os gennem Mørke, Regn og onde Dage, før det bliver Jul«.

Hvem der er saa lykkelig at have den sjældne kinesiske Busk *Hamamelis mollis*, har en frydelig Oplevelse i Vente ved første Omgang Tøvejr i sidste Del af Januar. Saa blomstrer den ud af de bare Grene med gule, firdelte Blomster med rød Midte og med en Duft som alle Østens Basarer. Og det er helt utroligt, hvad den taaler af Nattefrost, uden at det kan ses paa den.

Ja, og saa skal vi jo allerede til at spejde efter *Vintergækker* og *Eranthis*, og Blomsterkæden er knyttet tværs gennem Vinteren til det nye Foraar.

Af disse Vinterblomster er det kun *Jule-rosen*, der hører til paa Gravene; men den er ogsaa baade særlig yndet og særlig skik-

Fig. 74.
Tapio Virkkala:
„Engeln bevattnar
dödens blomma“.
(Broncefigur til
Springvand paa
Perniö (Bjørnø)
Kirkegaard).
1939.

ket dertil, bl. a. fordi den elsker at staa i mange Aar urørt paa samme Plet. Man finder da ogsaa jævnlig de skønneste og kraftigste Juleroser netop paa Kirkegaarde.

Ellers maa man erkende, at levende Blomster og nordisk Vinter ikke forliges saa godt. Ja, der er *Juletulipanerne*. Lige plantet ud fra Drivhuset bringer de smaa røde og hvide Tulipaner et Pust af friskt Liv med sig, som vi nødig undværer. Men det skal helst ikke fryse for mange Grader om Natten, saa forgaar Friskheden.

Vi maa da paa anden Maade søge Erstatning for Blomstersmykket. Den lave *Cotoneaster* med de røde Bær gør det helt godt, saa længe Fuglene lader den i Fred. Evighedskransen kan være smukke, enten det er en Lyngkrans ude fra Heden eller en Krans af gule Evighedsblomster fra Overdrevet, eller nogle af de »finere« Ting, man kan købe, maaske endda desværre kunstigt farvede. Derimod kan man kun glæde sig over, at Perlekransene er forsvundet, disse stive og døde Tingester af sorte og hvide Stenkulsperler, som for bare en Menneskealder siden grasserede paa Landsbykirkegaardene.

Vinteren gør os nøjsomme i vore Farvekrav – det grønne, som vi ved Sommertid ikke regner for noget, faar nu en stor Værdi. Gravens bedste Smykke i Vinterens mørke Dage bliver alt det, vi har af stedegrønt.

Først og fremmest dækker vi Graven med *Gran*, rigtig gammeldags Julegran, – hvor kan den gøre det lunt for dem, der sover dernede, synes vi da! Og falder der et let Lag Sne, eller dækkes Grankvistene med Rim, saa er der en Fred og Harmoni over de Dødes Hvilested som egentlig ikke paa nogen anden Aarstid.

Taks, *Thuja*, *Enebær*, *Cypres*, helst i slanke og ikke for kraftigt voksende Former, er kønne Aaret rundt, men bliver rigtig paaskønnet nu. De to første er ogsaa gode til Hæk mellem Gravstederne eller til Ryghæk mellem Rækkerne, ligesom stedsegrøn *Liguster*. Disse grønne Rammer luner og hygger og giver Kirkegaarden Præg mere

Fig. 75.
Julerose.

end noget andet. *Buksbom* til lavere Kanter og *Vinca* til Gravdække gaar smukt ind i Billedet. Der kan aldrig blive for grønt paa en Vinterkirkegaard.

– Naturen forstaar at vente; det er det, vi Mennesker har saa svært ved at lære. Det hvisker derude: »Giv Tid! og hver en Busk faar Blad, giv Tid! hver Blomst udspringer«. Og kradser vi Løvet til Side og ser, hvordan Vintergækkens Lanser allerede er brudt igennem Jordskorpen, saa siger det

Fig. 76.
Vedbendklædt
Præstegrav
(Rise, Ærø).

os ikke, at det er Foraar, men det siger, at Vinteren (som al Trængsel) kun skal vare en liden Stund, og saa skal Glæde følge, ligesom Længselens Vinter følges af Opstandelsens Vaar og Evigheds Sommer:

Det er en liden Tid,
saa har jeg vundet,
saa er den ganske Strid
med eet forsvundet.
Saa kan jeg hvile mig i Rosensale
og der evindeligt
hos Gud i Himmerig
med Jesus tale.

P. Kammersgaard †

Af Biskop, Dr. phil. C. I. Scharling

Ved fhv. Folketingsmand P. Kammersgaards Død har Foreningen for Kirkegaardskultur mistet en trofast Medarbejder.

Kammersgaard blev i 1926 Medlem af Foreningens Bestyrelse og blev straks valgt til Næstformand; da Provst Simon Hansen faa Aar efter trak sig tilbage som Formand, overtog Kammersgaard Formandsposten, men kun midlertidigt, idet det var hans Opfattelse, at en Mand fra Præstestanden burde staa i Spidsen for Foreningens Ledelse. Kammersgaard vedblev med at være Foreningens Næstformand lige til sin Død.

Foreningen for Kirkegaardskultur staar i stor Taknemmelighedsgæld til Kammersgaard. Hans Indsats ved Bestyrelsens og Forretningsudvalgets Møder var betydelig; han nærede den største Interesse for Foreningens Opgaver og Anliggender; og ved sine udstrakte Forbindelser, ikke mindst indenfor Rigsdagen, var han Foreningen til megen Gavn. Men især mindes vi hans Venesælhed og varme menneskelige Personlighed, som altid gjorde det til en Glæde at mødes med ham i det fælles Arbejde. Han vil blive stærkt savnet i vor Kreds.

Æret være hans Minde.

Beskæftigelseslovene

Under 30. Juni 1941 ændredes den hidtil gældende Beskæftigelseslov. Ændringen havde navnlig til Formaal at fjerne visse Bestemmelser angaaende Aflønningen, saaledes at der indførtes Akkordsatser og henvistes til gældende Overenskomster mellem de faglige Organisationer; endvidere ændredes Reglerne for Henvisning til og for Bortvisning fra Arbejdet.

Desuden er der fra Kirkeministeriet under 30. August udsendt et Cirkulære, hvori det indskærpes, at der ikke kan ventes Tilskud til Beskæftigelsesarbejder, som maatte være paabegyndt, forinden man har faaet Svar paa Andragendet fra Kirkeministeriet (se Cirkulærets Ordlyd Tillægsside 16).

Fra Regeringens Beskæftigelsesudvalg er der endvidere i September 1941 udsendt en oplysende Pjece om Vejledning i Udarbejdelse af Beskæftigelsesplaner og Oversigt over de gældende Love. For de under Mødnighedsraadene henhørende Omraader er denne Pjece meget mangelfuld, idet den for Kirkegaardenes Vedkommende kun nævner Spørgsmaal om Reguleringsarbejder, men ikke alle de mange andre, der kan tænkes at forekomme (jvf. »V. K.« S. 4-5), ligesom Kirkegaardene er opført under Afsnittet om kommunale Arbejder, hvad Kirkegaardene jo oftest slet ikke kan henregnes under. At Præstegaardshaverne slet ikke opføres, og at Kirkeministeriets Cirkulære af Februar 1941 ej heller er anført eller citeret, anføres her kun for en Ordens Skyld. Man maa haabe, at denne Pjece føres a jour og ogsaa paa vort Omraade gøres nyttig, — en ny Udgave tiltrænges unægtelig.

De nye Kriges Grave

Af det store Billedmateriale m. m., som efterhaanden bliver tilgængeligt fra de tidligere Fronter, gengiver vi paa modstaaende Side nogle fra Nord, Syd og Vest. Øverst